Kekäläinen Antti, Soila Järvenpää 5.10.2022

Ecofin-neuvoston 4.10.2022 kokous ja Euroryhmän 3.10.2022 kokous, Luxemburg; Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022

Ecofin-neuvostossa hyväksyttiin puheenjohtajan 3.10. toimittama uusi kompromissiehdotus RePowerEU-ehdotuksesta. Asiaa oli pohjustettu ministerien Ecofin-aamiaisella.

Neuvostossa käytiin keskustelu Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista. Komissio kertoi jatkavan valmistelujaan 3 mrd. euron makrotaloudellisen rahoitusavun (MFA) osalta. Ranska toivoi EU:n yhteistä toimintasuunnitelmaa inflaation taltuttamiseksi, jonka yhtenä komponenttina voisi olla SURE:n kaltainen rahoitusinstrumentti. Lisäksi komissio kävi läpi energiamarkkinakriisiä rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta ja taustoitti suunniteltujen toimien etenemisestä. Jäsenmaiden puheenvuoroissa kannatettiin komission kaavailemia toimia. Komissio aikoo julkaista tiedonannon 18.10.

Neuvostossa käytiin näkemystenvaihto tullin fiskaalisesta ja ei-fiskaalisesta roolista EU:ssa. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui tarve löytää oikea tasapaino tulliviranomaisten fiskaalisten ja muuhun kuin tullilainsäädäntöön perustuvien valvontatehtävien välillä.

Ecofin-neuvostossa hyväksyttiin neuvoston täytäntöönpanopäätös Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta sekä kuultiin elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon tilanteesta. Lisäksi neuvostossa hyväksyttiin EU:n yhteiset linjaukset G20-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien lokakuun kokoukseen sekä EU:n yhteinen lausunto Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) kokoukseen sekä päätelmät ilmastorahoituksesta COP27-kokoukseen.

Euroryhmässä käytiin näkemystenvaihto politiikkatoimista nousevien energianhintojen ja inflaatiopaineiden kontekstissa. Asiakohdan yhteydessä euroryhmä hyväksyi julkilausuman liittyen finanssipoliittisiin toimiin korkeisiin energianhintoihin ja inflaatiopaineisiin vastaamiseksi. Julkilausumassa korostetaan esimerkiksi koordinoituja toimia ja niiden seurannan tärkeyttä.

Euroryhmässä keskusteltiin myös euroalueen prioriteeteista elpymis- ja palautumissuunnitelmissa. Komission arvion mukaan suunnitelmissa on melko kattavasti vastattu euroalueen suosituksiin. Lisäksi kokouksessa valmisteltiin kansainvälisiä kokouksia keskittyen keskusteluun valuuttakurssien kehityksestä. Euroryhmän puheenjohtaja kertoi myös euroalueen valtiovarainministerien tapaamisesta Yhdysvaltain valtiovarainministeri Janet Yellenin kanssa tulevien Washingtonin kokousten yhteydessä. Viimeisessä asiakohdassa keskustelunaiheena oli näkemykset digitaalisen euron mahdollisista liiketoimintamalleista.

Ecofin-neuvosto

Asetus elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-luvuista

Asiakohdassa hyväksyttiin puheenjohtajan 3.10. toimittama kompromissiehdotus REPowerEU-aloitteen rahoituksesta sekä allokaatioavaimesta. Puheenjohtajan mukaan kompromissiehdotuksessa suojataan päästökauppajärjestelmän integriteettiä korvaamalla markkinavakausvarannon käyttöä innovaatiorahastolla sekä päästökaupan etupainottamisella. Ehdotuksen mukaan 20 mrd. euron rahoituksesta tulee 75 % innovaatiorahastosta sekä 25 % päästökaupan etupainottamisen kautta. Allokaatioavaimen suhteen puheenjohtajan ehdotuksessa pidetään nykyisen allokaatioavaimen aineisto, mutta sen parametreja muutetaan. Uudessa avaimessa Suomen osuus olisi 0,56% eli n.113 milj. euroa.

Varsinainen keskustelu REPowerEU:sta käytiin neuvoston kokousta edeltäneellä Ecofin-aamiaisella, jossa puheenjohtajan uutta kompromissia pidettiin hyväksyttävänä, vaikkakin kritiikkiä esitettiin niin allokaatioavaimen kuin rahoituksen suhteen. Suomen puheenvuorossa Ecofin-aamiaisella todettiin, että 20 mrd. euron lisärahoitukselle ei olisi ollut tarvetta ja tämän summan olisi toivottu alenevan. Suomi voi kuitenkin tukea puheenjohtajan kompromissiehdotusta rahoituksesta, mutta katsoi, ettei allokaatioavain reflektoi riittävällä tavalla RePowerEU:n tavoitteita. Ehdotettu avain ei ole myöskään läpinäkyvä eikä kuvasta sen taustalla olevan aineiston tuottamaa lopputulemaa. Lisäksi Suomi toi aamiaisella esiin varaumansa energiaköyhyyslisäysten suhteen ja korosti, että suora taloudellinen tuki ei tulisi olla mahdollista, koska RRF-asetus kieltää toistuvat kustannukset. Suomi antoi kuitenkin tukensa puheenjohtajan kompromissiehdotukselle. Puheenjohtaja katsoi aamiaiskeskustelun pohjalta, että kompromissille on määräenemmistön tuki ja asia käsitellään Ecofin-neuvoston lainsäädäntöasioiden yhteydessä asialistan mukaisesti.

Komissio katsoi neuvoston käsittelyssä, että puheenjohtajan allokaatioavain heijastelee RePowerEU:n tavoitteita, mutta rahoituksen osalta olisi toivonut pienempää innovaatiorahaston osuutta kompromississa. Komissio piti hyvänä, että päätös asiasta saadaan muodostettua mahdollisimman pian. Slovakia pidättäytyi äänestämästä, koska puheenjohtajan ehdotus ei ota huomioon tarpeeksi hyvin sen tarpeita. Asiasta ei käyty enää laajempaa keskustelua neuvostossa.

Puheenjohtaja katsoi asian käsittelyn päätteeksi, että ehdotukselle on neuvoston määräenemmistön tuki. Lisäksi neuvoston pöytäkirjaan lisätään lausunto siitä, että rahoitus- ja allokaatioavainratkaisu ei muodosta ennakkotapausta. Puheenjohtaja pyrkii aloittamaan toimielinten väliset neuvottelut (trilogit) mahdollisimman pian.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen taloudelliset ja rahoitukselliset vaikutukset

Puheenjohtajan mukaan on jatkettava työtä 3 mrd. euron makrotaloudellisen rahoitusavun (MFA) suhteen ja komission tulisi antaa ehdotus siitä mahdollisimman pian. Myös keskustelua jälleenrakennuksesta on jatkettava.

Komissio kertoi ehdottaneensa toimia energiasektorille ja nämä ovat ensimmäisiä askelia laajemmalle energiasektorin tarkastelulle. Kansallisella tasolla on kiinnitettävä huomiota talouspoliittisiin toimiin sekä koordinaatioon. Toimien tulisi kannustaa energian kulutuksen vähentämiseen eikä talouspoliittisilla toimilla tulisi lisätä inflaatiopainetta. Komissio on valmistellut 8 pakotepakettia ja tukenut Ukrainaa taloudellisesti, jonka BKT:n arvioidaan laskevan tänä vuonna 30-45 prosenttia. Kansainvälinen yhteisö on luvannut tukea Ukrainaa yhteensä 29 mrd. eurolla, josta on maksettu 19 mrd. euroa Eilen allekirjoitettiin komission ja Ukrainan välinen MoU-asiakirja 5 mrd. euron MFA-paketista ja sen ensimmäinen maksuerä tulee maksuun jo lokakuun aikana, loput erät maksetaan joulukuuhun mennessä. USA on luvannut 4,5 mrd. dollaria tukea vielä tämän vuoden puolella ja komissio jatkaa työtään 3 mrd. euron MFA:n osalta, kuten myös jälleenrakennuksen suhteen.

Komissio katsoi, että pakotteet näkyvät Venäjän taloudessa jo nyt, mutta suurempi vaikutus niillä on pitkällä aikavälillä. Pakotteet ja niiden vaikutukset ovat riippuvaisia niiden täytäntöönpanosta ja niiden kierto on estettävä. EU rahoitusmarkkinat ovat pysyneet vakaina, vaikkakin energiamarkkinoilla on nyt havaittavissa likviditeettiongelmia.

Ranska painotti puheenvuorossaan, että tarvitaan EU:n toimintasuunnitelma inflaatiolle, jossa korostetaan energiatehokkuuden lisäämistä, sähkön ja kaasun käytön vähentämistä, sähkön hinnan alentamista, pitkän aikavälin energiainvestointeja sekä solidaarisuutta. Ranskan mukaan tulisi luoda SURE:n kaltainen mekanismi korkokustannuksemme minimoimiseksi, mutta se ei kannata tässä yhteisvelkamekanismeja. Yrityksiä tulisi tukea kohdennetuilla toimilla ja Ranska odottaa komission esitystä valtiontukisäännöistä.

Energian korkeat hinnat ja rahoitusmarkkinoiden tilanne

Komissio kävi läpi energiamarkkinakriisiä rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta ja kertoi tilanteen kohentamiseksi suunniteltujen toimien etenemisestä. Komissio aikoo antaa asiasta tiedonannon 18.10. Komissio katsoi, että geopoliittisen tilanteen vuoksi kaasun niukkuus heijastuu rahoitusmarkkinoihin ja erityisesti johdannaiskaupankäyntiin, jolloin ongelmaksi ovat muodostuneet päivänsisäiset hintaheilahtelut eli kaupankäynnin volatiliteetin lisääntyminen, vakuuksien toimittamiseen liittyvät likviditeettiongelmat sekä kaasun hinnanmuodostuksen ongelmat. Komissio korosti, että rahoitusmarkkinoille ei saisi aiheutua muutosten myötä vakausriskejä.

Volatiliteettiongelmiin puututtaisiin johdannaiskaupankäynnin hintapiikkejä hillitsevillä circuit breakereillä. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) valmistelee breakerien harmonisaatiota omien suositustensa kautta. ESMA on ehdottanut myös kokonaan uudenlaisen breakerin (ns. trading halt mechanism) käyttöönottoa. Vielä ei ole selvä, millaisia sääntelymuutoksia uusi mekanismi edellyttäisi.

Likviditeettiongelmien taklaamiseksi komissio on ehdottanut käypien vakuuksien laajentamista kattamaan myös pankkivakuudet ESMAn 22.9. julkaiseman kirjeen mukaisesti. Lisäksi suunnitteilla on valtiontukikehikon tarkastelu. Kaasun osalta uusi LNG-viitehinta eli benchmark olisi valmiina vielä ennen talvea.

Komissio on ehdottanut myös OTC-johdannaisten määrityskynnysarvon nostamista 3 miljardista 4 miljardiin euroon, joka helpottaisi OTC-kaupankävijöiden vakuusvaatimuksiin kohdistuvia paineita. Lisäksi tavoitteena on lisätä energiajohdannaiskaupankäyntiä valvovien viranomaisten välistä koordinaatiota rahoitusmarkkinapuolen valvojien kanssa.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa ei odotetusti kuultu uusia avauksia. Komission ehdottamia toimia markkinoiden rahoittamiseksi pidettiin yleisesti kannatettavina. Useat maat ilmaisivat huolia energiakriisin leviämisestä rahoitusmarkkinoiden puolelle. Osa korosti markkinoiden vakauden säilyttämistä koskevia näkökohtia. Puheenvuoroissa nousi jälleen esille tarve nopealle toiminnalle.

Puheenjohtaja katsoi, ettei kaasun niukkuutta tule ratkaista siirtämällä energiamarkkinoiden riski rahoitusmarkkinoille. Kohdennetut toimet, kuten vakuuksien laajentaminen, circuit breakerit ja väliaikaiset valtion tuet ovat kuitenkin tervetulleita. Puheenjohtaja ei havainnut intoa sääntelyn muuttamiseen.

Taloudellinen elpyminen Euroopassa

Asiakohdassa kuultiin komission tilannekatsaus elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta sekä hyväksyttiin neuvoston täytäntöönpanopäätös Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta. Komissio katsoi, että Alankomaiden suunnitelma täyttää elpymis- ja palautumistukivälineestä annetun asetuksen kriteerit ja voi siten antaa suunnitelmalle vihreää valoa. Alankomaiden suunnitelman jälkeen kaikkien jäsenvaltioiden paitsi Unkarin suunnitelma on hyväksytty. Komissio jatkaa tiivistä työtä Unkarin viranomaisten kanssa. Keskustelut limittyvät yhteen myös ehdollisuusasetuksen kanssa, vaikka ne menevätkin eteenpäin omia ratojaan pitkin. Komissio korosti, että jäsenvaltioiden on mahdollista päivittää suunnitelmiaan objektiivisten olosuhteiden takia ja komissio tulee arvioimaan näitä pyyntöjä. Tähän mennessä komissio on vastaanottanut 18 maksupyyntöä, joista 8 on jo pantu täytäntöön.

Alankomaat esitteli lyhyesti suunnitelmaansa, jossa painopiste on vihreässä (47,8%) ja digitaalisessa (25,6%) siirtymässä. Suunnitelmassa on myös RePowerEU-luku, jossa on 10 investointia ja 5 uudistusta.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa Suomi onnitteli Alankomaita kunnianhimoisesta suunnitelmasta ja erityisesti sen vahvasta panostuksesta kaksoissiirtymän tukemiseen. Suomi huomautti, että suunnitelmassa asuntomarkkinoihin liittyvät maakohtaiset suositukset täyttyvät vain osittain.

Puheenjohtaja päätti keskustelun toteamalla, että neuvoston täytäntöönpanopäätös Alankomaiden suunnitelmasta on hyväksytty.

EU:n tullitoiminnan fiskaalinen ja ei-fiskaalinen rooli

Puheenjohtaja kertoi lyhyesti tullin muuttuneesta toimintaympäristöstä ja esitteli laatimansa tausta-asiakirjan, jossa on esitetty kaksi kysymystä tulliliiton toiminnan tehostamismahdollisuuksista.

Komissio katsoi asiakirjan kuvaavan kahta tulliliiton keskeistä haastetta ja että on tärkeää yksinkertaistaa edelleen tullimenettelyitä, etsiä synergioita ja muita keinoja, joiden avulla tulliliiton haasteisiin voitaisiin vastata. Komissio piti asiasta keskustelemista hyödyllisenä, mutta korosti, että vielä ei ole johtopäätösten tekemisen aika.

Puheenvuoron käyttäneet jäsenvaltiot kiittivät puheenjohtajaan asian nostamisesta keskusteluun. Ne katsoivat ensinnäkin varsin yhdenmukaisesti, että on tärkeää löytää oikea tasapaino tulliviranomaisten fiskaalisten ja muuhun kuin tullilainsäädäntöön perustuvien valvontatehtävien välillä ja että mm. muuhun lainsäädäntöön perustuvien valvontatehtävien täytäntöönpanokelpoisuuden vuoksi tulliasiantuntemusta tulisi hyödyntää lainvalmisteluprosessin varhaisessa vaiheessa. Lisäksi tuotiin esiin myös mm., että uusien tehtävien lisääminen ei saa johtaa omien varojen keräämisen vaarantumisen ja että uusia tehtäviä tullille annettaessa tulisi arvioida niiden mahdollisuudet suoriutua uusista tehtävistä sekä tehtävien vaatima lisärahoitus.

Monet jäsenvaltiot suhtautuivat yleisellä tasolla varsin myönteisesti kysymykseen unionin tasoisen koordinaation lisäämisestä. Jotkin jäsenvaltiot ilmaisivat tukensa ratkaisulle, jossa jotkin tehtävät keskitettäisiin unionitasolle, jopa erilliseen virastoon, kun taas osa jäsenmaista ilmaisi hyvin varuksellisen kannan pitkälle menevään keskittämiseen tai virastoon. Monet jäsenmaat pitivät unionitason koordinaation tehostamista kuitenkin sinänsä tarpeellisena, esim. IT- ja riskianalyysijärjestelmien kehittämisessä ja useat totesivat odottavansa mielenkiinnolla komission ehdotusta tulliliiton uudistamiseksi sekä komission laatimaa vaikutusarviota tulliliiton hallinnoimisen kehittämisvaihtoehdoista.

Puheenjohtaja totesi yhteenvetonaan keskustelusta, että on tärkeää huomioida tulliviranomaiset lainvalmisteluprosessin aikaisessa vaiheessa ja että tullille säädettävät uudet tehtävät eivät saa haitata niiden fiskaalisten tehtävien suorittamista (eli tullien ja verojen kantamista). Myös tietotekniikan suomien mahdollisuuksien parempi hyödyntäminen on tärkeää. Lopuksi pj. totesi olleen tärkeää, että asiasta käytiin keskustelua ministerineuvostossa ja kiitti osallistujia hyvästä keskustelusta.

G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 12.-13.10.2022 kokouksen ja IMF:n vuosikokousten valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset ja lausunto IMFC:lle

Asiakohdassa hyväksyttiin EU:n yhteiset linjaukset G20-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien lokakuun kokoukseen sekä EU:n yhteinen lausunto Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) kokoukseen.

Päätelmät ilmastorahoituksesta 7.-18.11.2022 pidettävään YK:n ilmastonmuutoskonferenssiin (COP 27)

Asiakohdassa hyväksyttiin neuvoston päätelmät ilmastorahoituksesta COP27-kokoukseen. Ilmastorahoituslukujen osalta päätelmiä tullaan vielä päivittämään.

Suomen edustajat: Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä 3.10.

1. Euroalueen makrotalouden tilanne ja politiikkatoimet nousevien energian hintojen ja inflaatiopaineiden hillitsemiseksi, sisältäen näkemystenvaihdon OECD:n pääsihteerin kanssa

Asiakohdassa käytiin keskustelua energian hinnoista, inflaatiosta ja politiikkatoimista sekä hyväksyttiin euroryhmän julkilausuma liittyen finanssipoliittisiin toimiin korkeisiin energianhintoihin ja inflaatiopaineisiin vastaamiseksi. Keskustelua taustoitti OECD:n pääsihteeri Mathias Cormann, joka toi esille puheenvuorossaan, että tukitoimien pitäisi olla kohdennettuja, väliaikaisia ja räätälöityjä epävarmuuden vallitessa. Jäsenvaltiot toivat esille puheenvuoroissaan samankaltaisia näkemyksiä. Keskustelu ankkuroitui erityisesti epävarmoihin talouden näkymiin, ja riskien ennustettua hitaammalle talouskehitykselle nähtiin kasvaneen. Yhteisten tavoitteiden saavuttaminen nähtiin tärkeänä, sillä yksittäisten maiden politiikkatoimilla on vaikutuksia muihin jäsenvaltioihin. Tähän liittyen keskustelua herätti myös Saksan uusi energiapaketti. Suomi toi puheenvuorossaan esille muun muassa toimien koordinoinnin tärkeyden, aikapaineet toimia tehtäessä ja yritysten tukemisen mahdolliset haitalliset vaikutukset kilpailulle.

Euroryhmän hyväksymässä julkilausumassa tuodaan esille maltillisen finanssipolitiikan merkitys EKP:n inflaatiotavoitteen saavuttamisessa. Siinä todetaan, että finanssipolitiikan tulisi pyrkiä edistämään velkakestävyyttä sekä nostamaan kasvupotentiaalia kestävällä tavalla. Tulevien toimien osalta todetaan, että niiden pitäisi olla poikkeuksellisia, kohdennettuja ja väliaikaisia. Julkilausumassa tuodaan esille myös, että energian hintashokin ei pitäisi antaa tuoda mukanaan toisen kertaluokan vaikutuksia inflaatioon. Energian kulutuksen vähentäminen on avainasemassa energianhintojen vakauttamisessa ja Venäjä-riippuvuuden vähentämisessä. Lisäksi julkilausumassa korostetaan koordinoituja toimia ja niiden seurannan tärkeyttä.

2. Euroalueen prioriteetit elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanossa ja euroalueen suositukset

Asiakohdassa keskusteltiin euroalueen prioriteettien ja euroalueen suositusten toimeenpanosta elpymis- ja palautumissuunnitelmissa. Komissio toi alustuksessaan esille, että vuoden 2022 euroalueen suositukset ja elpymis- ja palautumissuunnitelmat on laadittu ennen Venäjän hyökkäyssodan alkua Ukrainassa, eikä niissä siten pystytty ennakoimaan sodan ja korkeiden energianhintojen aiheuttamia uusia taloudellisia haasteita. Komission arvion mukaan elpymis ja palautumissuunnitelmissa on melko kattavasti vastattu euroalueen suosituksiin. Komissio totesi, että suunnitelmien toimeenpano tukee euroalueen toimintaa ja vahvistaa alueen konvergenssia. Keskustelussa nousi esille muun muassa muuttunut geopoliittinen ja taloudellinen tilanne sekä muuttuneet politiikkaprioriteetit.

3. Kansainvälisten kokousten valmistelu

Asiakohdassa euroryhmä keskusteli globaaleista talouskysymyksistä sekä valuuttakurssikehityksistä Maailmanpankkiryhmän ja Kansainvälisen valuuttarahaston vuosikokouksiin valmistautuessa. Valuuttakurssikeskustelu käydään euroryhmässä säännöllisesti. Komissio toi taustoituksessaan esille, että euro on heikentynyt erityisesti suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Yhdysvaltain keskuspankki on myös kiristänyt rahapolitiikkaansa nopeammin kuin Euroopan keskuspankki. Keskusteluissa korostettiin, että Euroryhmä on sitoutunut markkinalähtöiseen valuuttakurssipolitiikkaan, jossa taloudelliset fundamentit määrittävät valuuttakurssin.
Euroryhmän puheenjohtaja kertoi euroalueen valtiovarainministerien tapaamisesta Yhdysvaltain valtiovarainministeri Janet Yellenin kanssa Washingtonin kokousten yhteydessä 13. lokakuuta 2022. Tässä tapaamisessa on tarkoitus keskustella viimeaikaisesta talouskehityksestä ja talousnäkymistä.

4. Digitaalinen euro – julkisten ja yksityisten toimijoiden liiketoimintamallit digitaalisen euron ekosysteemissä

Euroryhmä keskusteli EKP:n ja komission alustusten perusteella julkisten ja yksityisten toimijoiden roolista digitaalisen euron ekosysteemissä. Euroopan keskuspankki esitteli neljää erilaista vaihtoehtoa digitaalisen euron

jakelumalleista sekä mallien ominaisuuksia. Mallien välillä on eroa erityisesti siinä, kuinka suuren roolin eurojärjestelmä tai vastaavasti valvottavat välittäjät ottavat digieuron jakelussa. Jäsenvaltiot toivat keskustelussa esille näkemyksensä valvottujen välittäjien ja eurojärjestelmän roolista maksuprosessissa sekä mahdollisista jakelumalleista, joilla varmistetaan digitaalisen euron yleiseurooppalainen ulottuvuus ja samalla edistetään innovointia.

Suomen edustajat:
Valtiovarainministeri Annika Saarikko, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)

Asiakirjat
-

Liitteet -

Viite -